

ЧЕРКАЩИНА

Віз Краю до Краю

ТУРИСТИЧНИЙ
ПУТІВНИК

Зміст

Стислі відомості

с.4

Історичний огляд

с.6

Природа та ландшафти

*ліси, парки, заповідники,
річки й озера,
тваринний світ*

с.14

Народні традиції та кухня

с.18

Музеї-заповідники

с.22

Активний туризм

с.24

Дерев'яні храми

с.220

Вітряні млини

с.222

Ландшафтні парки

с.224

Санаторії

с.226

Маршрути Черкащини

■ Черкаси та околиці с.27

Історія міста
Визначні місця
Дозвілля
Корисні адреси

■ Богданів край с.49

Чигиринщина, Кам'янка, Сміла
Визначні місця
Корисні адреси

■ Шевченків край с.103

Канів,
Корсунь, Лисянка, Звенигородка,
Шпола, Катеринопіль
Корисні адреси

■ Східне Поділля с.163

Умань
Тальне, Маньківка, Жашків
Монастирище, Христинівка
Корисні адреси

■ Лівобережжя с.201

Золотоноша,
Драбів та Чорнобай,
Лівобережне Подніпров'я
Посулля

■ Алфавітний покажчик географічних назв

■ Іменний алфавітний покажчик

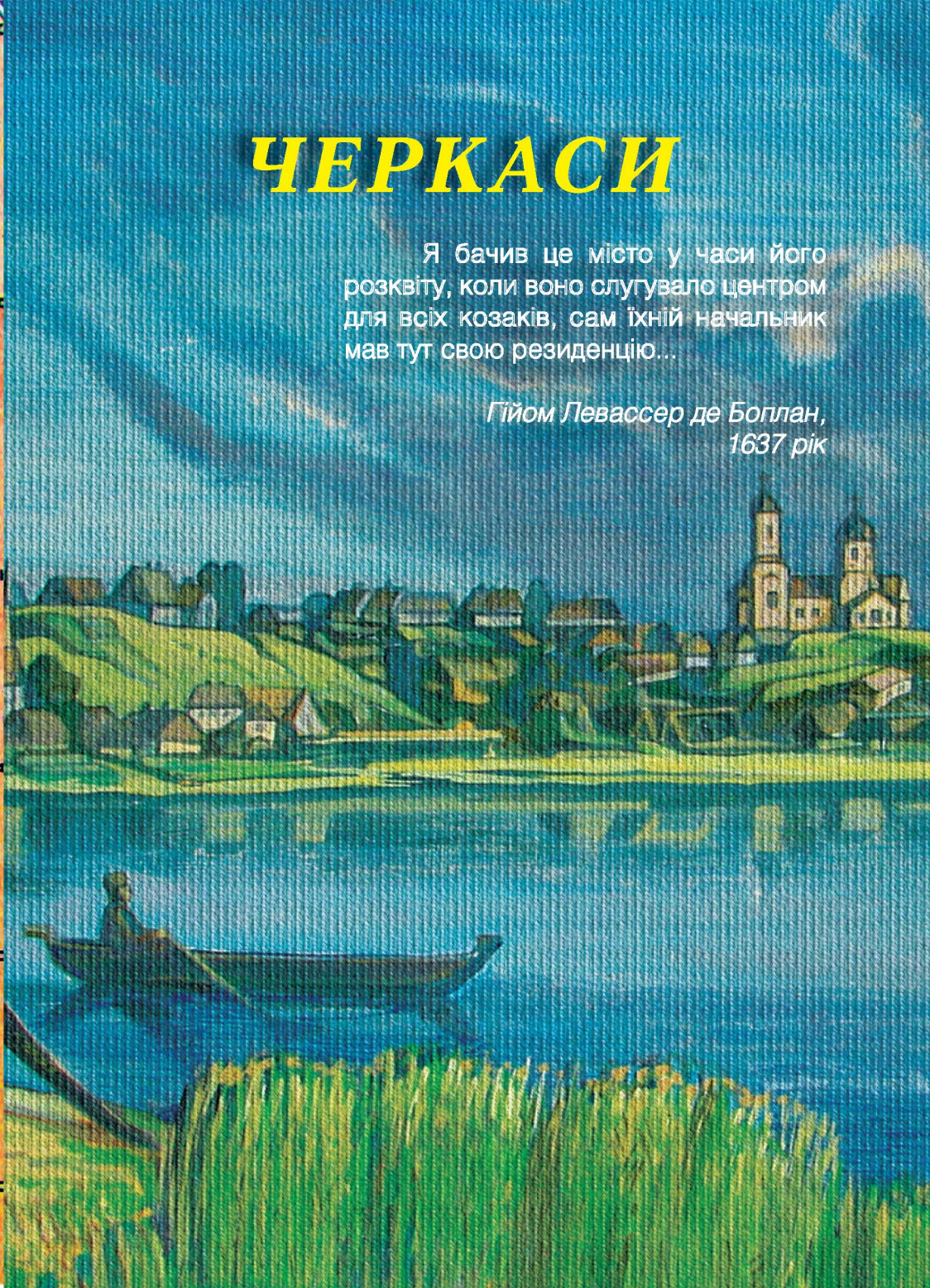

ЧЕРКАСИ

Я бачив це місто у часи його розквіту, коли воно слугувало центром для всіх козаків, сам їхній начальник мав тут свою резиденцію...

*Гійом Левассер де Боглан,
1637 рік*

"СПОРТ-ОХОТА"
вул. Берегова, 1
(0472) 58-85-88
стрілковий стенд
пейнтбол
пляж з водними атракціонами
"фінська лазня" з басейном
бар-ресторан

ЯХТ-КЛУБ
телефон вахтенного
(0472) 47-94-13
тенісні корти
прокат яхт

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПЛЯЖ-
"РИБКА"**
Парковий спуск
гірка
прокат катамаранів та
човнів
бари "Рів'єра", "Рибка"

"БОЧКА & ПАРК"
вул. Гагаріна,
правіше спуску парку 50-річчя
(0472) 38-30-45
(097) 306-66-42
баскетбольний майданчик
волейбол
настільний теніс
бар, тир

"ТИГР"
пейнтбольний клуб
<http://www.tiger-club.at.ua>
(067) 239-15-85
(067) 243-82-72

"Патріот"
(067) 470-82-85

"Сталкер"
www.stalker-club.ck.ua
(067) 472-64-00
(067) 243-43-04
(097) 252-69-47

"Mustang"
ул. Дахнівська, 1
(0472) 45-50-96
поїздки в екіпажах
кінні прогулянки верхи
прокат коней
навчання в манежі

магазин спорядження для спорту і туризму

ФріРАЙд

бул. Шевченка, 256
цокольний поверх під магазином "Секунда"
56-98-36
www.freeride.ck.ua

БОГДАНІВ КРАЙ

Ті, хто не бачив цього бритоголового народу не можуть знати, яка душа цих ворогів общини Мухаммеда. Вступивши в їхню країну у середині місяця мухаррема 1068 року, ми проїжджали по ній з молитвами: «О Аллах, врятуй нас від їх зухвалості!»

Адже я, нікчемний, схопив горя від цих лиходіїв і бачив, як вони воюють і б'ються.

Евлія Челебі. Сейхатнаме.
1657 р.

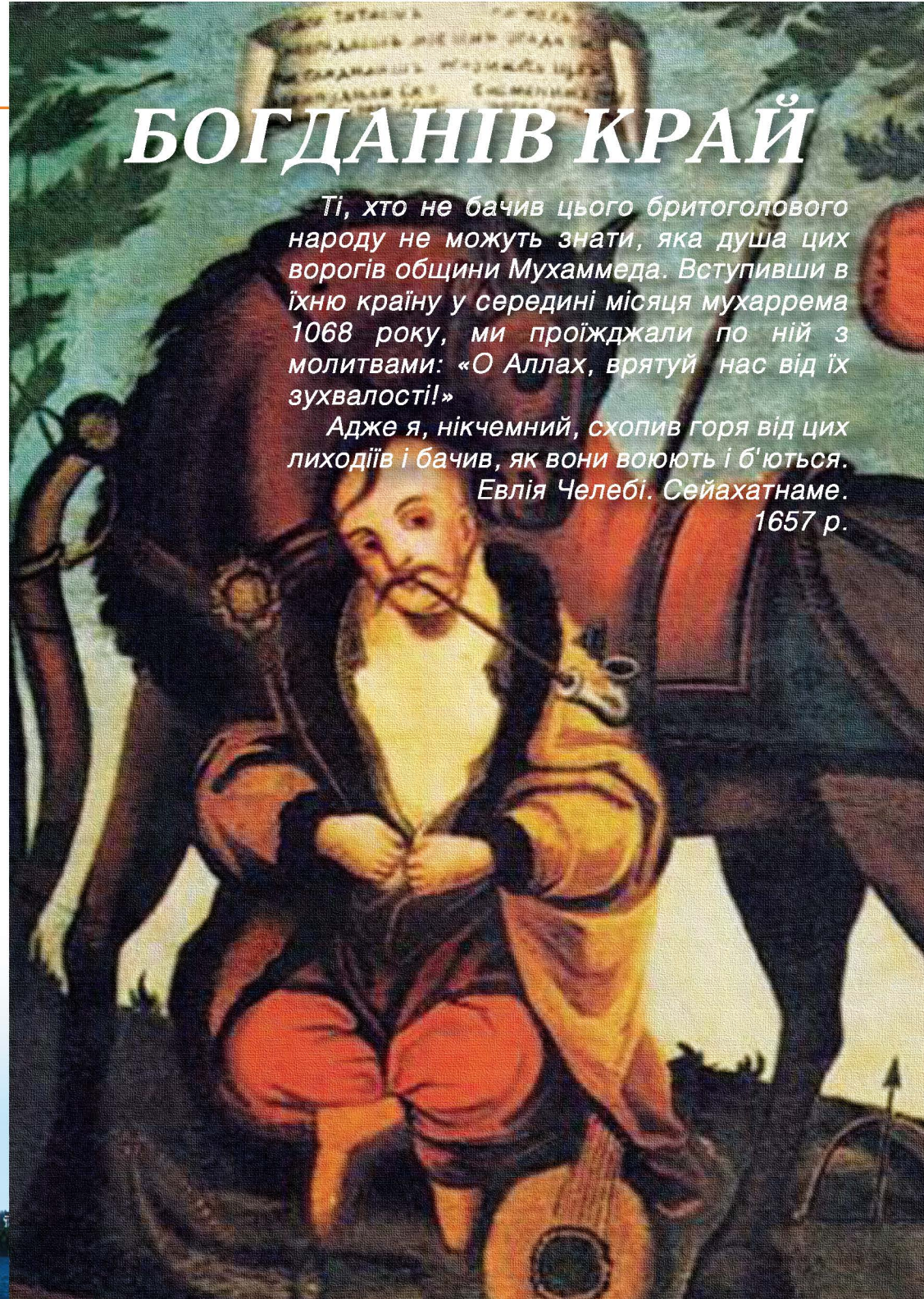

Схема розташування туристичних об'єктів району

Опис регіону

Немає нічого ціннішого у світі для козака, крім вольної волі, честі та віри православної. Можливість реалізації цих цінностей здавна приваблювала сюди мужніх воїнів. Саме тут уперше сформувалася ідея української державності. Й досі цей край трепетно береже свої кращі традиції! Його мешканці здавна стоять на варті волі...

До розділу "Богданів край" увійшли описи території сучасних Черкаського, Чигиринського, Кам'янського, Смілянського районів та деякі суміжні території.

Мандруючи Богдановим краєм, Ви оглянете середньовічні фортеці, ознайомитеся з експозиціями кращих музеїв України та насолодитися неймовірними краєвидами і природними багатствами серця України. На Вас чекають комфортабельні готелі, цікаві розповіді підів та смачні страви у місцевих корчмах.

В'ячеслав Чорновіл

Відомий український політик, державний діяч, публіцист, журналіст – народився 24 грудня 1937 року у селі Єрки Катеринопільського району Черкаської області. У 1955 р. майбутній політик закінчив Вільховецьку середню школу й того ж року вступив до Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Започаткував в Україні національно-визвольний рух шістдесятників разом із І. Світличним, І. Дзюбою, Є. Сверстюком, А. Горською, М. Плахотнюком, Л. Танюком, В. Стусом, Г. Севруком. Кілька разів був ув'язнений за "антирадянську пропаганду". Перебував у мордовських таборах суворого режиму та на засланні. Один із ініціаторів створення Української Гельсинської спілки. У травні 1985 р. В. Чорновіл повернувся в Україну, де продовжив політичну діяльність. Від часу створення (8-10 вересня 1989 р.) Народного руху України (НРУ) В'ячеслав Максимович – член Руху та його ради, з березня 1992 р. – співголова, а з грудня 1992 р. – голова НРУ. Восени 1991 р. Чорновіл був кандидатом на пост Президента України (2 місце, 7 420 727 голосів, або 23,27%). У жовтні 1991 р. на козацькій раді В. Чорновола обрано гетьманом українського козацтва. Із квітня 1992 р. – на постійній роботі в парламенті України: народний депутат України двох скликань – 1994 і 1998 рр., керівник депутатської фракції Народного руху України. Із 1995 р. – член української делегації в Парламентській Асамблеї Ради Європи. 25 березня 1999 р. Чорновіл повертався з Кіровограда, це було останнє його від'їждження... Він загинув у автокатастрофі на шосе під Борисполем. Через рік після смерті йому було присвоєно звання Героя України. Його трагічна загибель, причини якої з'ясовуються й досі, стала несподіванкою для багатьох. Чорновіл завжди йшов уперед, бо знав: на його боці правда, за його спиною – держава, яку він мусить боронити й відстоювати. За його словами, якби довелося починати все спочатку та вибирати, він би обрав життя, яке прожив. На місці загибелі встановлено козацький хрест. Поховано видатного українського державного діяча на центральній алеї Байкового кладовища.

Шевченків край

ЄРКИ

45

N 48°58,978; E 30°59,124
За 7 км від м. Катеринополі

Селище розташоване на злитті річок Гнилий Тікич та Шполка. Відоме з першої половини XVIII ст.; започаткували його переселенці з Полісся та Поділля. Назва селища пов'язана з яристою місцевістю та польським словом "єрки", що означає ярки.

Свято-Дмитрівська церква, 1773 р., с. Єрки

У Єрках збереглася парафіяльна Дмитрівська православна церква. Дерев'яний однокупольний храм було побудовано з тесаних брусів, які з'єднані замком у 1773 р. Ця пам'ятка є унікальним витвором народної дерев'яної архітектури Правобережжя.

Гордістю села є відомий український політичний діяч другої половини XX ст., дисидент, творець української державності – В'ячеслав Максимович Чорновіл.

КАТЕРИНОПІЛЬ

46

(до 1793 р. Кальніболото)

N 48°57,194
E 30°58,119
індекс 20500
код 804742

СТИСЛА ДОВІДКА

Райцентр, селище міського типу
розташований на відстані:
7 км від Звенигородки
124 км від Черкас
Населення 6 092 жителі
Уперше згадується – 1394 р.
1568 р. – надано Магдебурзьке право
8 березня 1944 р. – звільнено
від окупантів

На території селища виявлено залишки поселень трипільської культури.

Перша письмова згадка про Катеринополі датується 1568 р. Тоді селище входило до складу Брацлавського воєводства й одержало від польського короля Сигізмунда II Августа Магдебурзьке право.

У кінці 90-х рр. візиткою селища стала новозведена Свято-Михайлівська церква.

МОКРА КАЛИГІРКА

47

N 48°50,839; E 31°12,985.
За 22 км від м. Катеринополі

Село Мокра Калигірка (давня назва – Велика Калигірка, Великий Калавур).

У історичних джерелах Мокра Калигірка згадується на початку XVIII ст., коли належала

Садина О. Нейгардта, с. Мокра Калигірка

ла панам Любомирським. Останній власник, Нейгардт Олексій Борисович, – державний діяч Російської імперії, у 2000 р. Російською православною церквою долучений до лику святих.

Із історичних джерел відомо, що у селищі стояв великий калавур (пост), а у сусідньому – малий, звідси й назва сіл Велика Калавурія (Мокра Калигірка) та Мала Калавурія (Суша Калигірка). Частина жителів до сьогодні називає своє село Великою Калигіркою.

Садина парк, с. Мокра Калигірка

Перлиною села є парк – пам'ятка садово-паркового мистецтва XVIII ст. Невеликий за площею, він має цікаве планування та вдале розташування. Він знаходиться у центрі містечка на перетині великих вулиць. Великий став з островом доповнює романтичну атмосферу.

СУША КАЛИГІРКА

48

N 48°48,6; E 31°11,4
За 27 км від м. Катеринополі

З'явилося це селище у кінці XVIII ст. на території пологової балки, по якій виступали численні джерела. З вирубою лісів джерела змінили, й нині вздовж балки протікає невеличкий струмочок. Це природне явище вплинуло на назву села.

Храм Івана Богослова, 1734 р., с. Суша Калигірка

Окрасою села є церква св. Івана Богослова. Ця дерев'яна церква збудована на зламі XIX-XX століть на місці попередньої, теж дерев'яної церкви 1734 р. Зведена вона із дубових брусів за типовим синодальним проектом, поширеним тоді на території Київської єпархії. Це п'ятизрубна будівля, хрещата в плані, орієнтована по осі схід-захід, з боковими ризницями при вівтарі. До західної стіни бабинця прилягає двоярусна дзвіниця з боковими раменами, завершена чотирисхилим наметом. Великий куб наві внає баня на світловому восьмерику, наріжники фланковані сліпими ліхтарями з маківками. На основі обстежень, архівних фотодокументів та свідчень мешканців, відтворено ймовірний архітектурний образ церкви на час її побудови. У 1995 р. завершено відновлення пам'ятки згідно з проектом і передано церкву місцевій православній громаді.

Трипільська культура

Реконструкція Трипільського житла, с. Леґедзине

поселення Тальянки досліджується із 1981 р. під керівництвом кандидата історичних наук В.О. Круца.

Завдяки археомагнітним дослідженням виявлено, що на поселеннях-гігантах трипільської культури Тальянки, Майданецьке, Доброводи та ін. розташовувалося від 1500 до 2700 будівель, і водночас проживало від 6 до 14 тисяч населення (відомий випадок – до 25 тисяч мешканців). Деякі дослідники називають ці гігантські поселення першими містами чи протомістами, проте сучасні дослідження доводять, що поселення-гіганти трипільської культури не володіють основними рисами-критеріями категорій “місто” чи “протомісто”: монументальна архітектура (в тому числі – монументальні храмові споруди), функціональна диференціація частин міста, великий коефіцієнт щільності забудови території, формування околиці та ін. Дослідник культури Олексій Корвін-Піотровський називає притаманною трипільським поселенням лише одну ознаку міста: велика кількість населення.

Попри це, дослідники класифікують Трипілля як високорозвинену хліборобську цивілізацію зі складним житлобудуванням, якісними знаряддями праці та високохудожньою керамікою і пластикою.

ДОБРОВОДИ

13

N.48°41.180; E. 30°22.884
За 20 км від м. Умань

Село з такою мальовничою назвою розміщується вздовж річки Бабанки та спільно з сусідніми селами Леґедзином й Тальянками становить єдиний комплекс поселень Трипільської археологічної культури (пер. пол. III тис. до н.е.). Село перетинає траса Р-12, яка у Доброводах пролягає біля будівлі старого водояного млина середини XIX ст.

Розкопки трипільського поселення, с. Леґедзине, 2008 р.

ТАЛЬЯНКИ

14

N.48°41.180; E. 30°22.884
За 20 км від м. Умань

На території села виявлено найбільше у світі протомісто Трипільської цивілізації. Стародавнє поселення займає всю територію між селами Тальянки й Леґедзином площею 450 га. Це – 2700 будівель, у яких могло проживати понад 14 тисяч мешканців. Знайдені унікальні керамічні вироби: дитячі іграшки, жіночі фігурки, що символізували плодючу Жінку-Матір та Землю-Матір. Тальянки в основі своєї назви мають древньослов'янське слово “таль”. Імовірно, що вже вдруге воно придбало назву від річки Тальянки (в минулому Талья), яка бере тут ледь помітний виток.

У 1763 р. у Тальянках закладено церкву, а дещо пізніше у селі збудовано келії для ченців Свято-Троїцького монастиря. У монастирських приміщеннях розміщується Тальянківський технікум Уманського національного аграрного університету.

ЛЕГЕДЗИНЕ

15

N.48°52.976; E. 30°42.449
За 30 км від м. Умань

Державний історико-культурний заповідник “Трипільська культура” створений 2003 р. Заповідник опікується десятками видатними пам'ятками світового значення. Це протоміста трипільської культури, із яких сім (Веселий Кут, Глибочок, Майданецьке, Онопріївка, Піщана, Тальянки) розташовані у Тальнівському районі в радіусі 7-12 км від музею.

ДІКЗ “Трипільська культура” базується у с. Леґедзине. (тел.: 0963759769).

У музеї можна оглянути неповторні знахідки з розкопок трипільських протоміст та зайти до своєрідного Трипільського скансену, де цілковито відтворено житло та умови побуту трипільців.

Прямуючи до Леґедзина з Умані, перед селом ліворуч Ви побачите унікальний спомник. Він нагадує нащадкам про героїчну оборону рідного краю від нацистських загарбників у 1941 р.

Саме тут, поблизу Леґедзино відбувся героїчний нерівний бій відступаючої прикордонної частини з ворогом. Прикордонники йшли в бій зі своїми вірними товаришами – прикордонними псами. Всі вони героїчно загинули.

Поряд із цим місцем улітку 1942 р. А. Гітлер та Б. Муссоліні спільно приймали “парад” об'єднаних німецько-румунсько-італійських частин...

Село Леґедзине цікаве ще й тим, що у ньому діє єдина в Україні сільська народна кіностудія “Мальва”, де під орудою талановитого режисера В. Чабанюка, директора трипільського заповідника, відзнято низку художніх фільмів (“Ойра”, “Дарунок”, “Писана торба”, “Казка про Чорного козака”).

ТАЛЬНЕ

16

N 48 52.976'
E 30 42.449'
код 047-31
індекс 2040

СТИСЛА ДОВІДКА

Райцентр

Населення 15 501 житель

Розташований на відстані:

140 км від Черкас

30 км від Умані

Уперше згадується у 1593 р.

У 1702 р. у Тальному побудовано костел святої Анни.

У квітні 1923 р. створено Тальнівський район.

9 березня 1944 р. – звільнено від німецьких окупантів.

Місто розташоване на обох берегах річки Приської Тікич та його притоки річки Тальянки.

Незвичайну назву краєзнавці виводять від старослов'янського слова “таль” – застава, заручник. Хоча “талом” відвіку називали куц верболозу, що покриває береги річок. Із 1609 р. господарем містечка був магнат В.О. Калиновський. Майже сторіччя (1725-1823 рр.) містечком Тальне володіли Потоцькі, згодом Нарішкини.

У 1823 р. останню власницю з роду Потоцьких узяв за дружину російський аристократ граф Микола Шувалов. У історії містечка відкрилася найцікавіша його сторінка. При Шувалових у Тальному були побудовані цукрозавод, броварня, млин і цегельний завод.

Привабливим об'єктом слугує закладений Потоцькими на скелястому березі

Надгробна стела

ЛІВОБЕРЕЖЖЯ

Гей, поля, поля зелені,
Зелом-квітом оздоблені!
Гей долини, і балки,
І могили й пагорки!

Григорій Сковорода

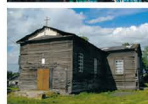

Дерев'яні храми

Церква св.Параскеви
1890 р.
Золотоніський р-н
с. Антипівка

Церква Різдва Богородиці
1768р.
Кам'янський р-н
с. Вербівка

Церква Успіння
Пр. Богородиці
Золотоніський р-н
с. В'язівка

Козацька полкова
Покровська церква
Уманський р-н
с. Городецьке

Церква
Кам'янський р-н
с. Грушківка

Церква Петра і Павла
Драбівський р-н
с. Великий Хутір

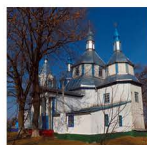
Троїцька церква XVIII ст.
Золотоніський р-н
с. Драбівці

Дмитрівська церква, 1773р.
Катеринопільський р-н
с. Єрки

Успенська церква 1851р.
Кам'янський р-н
с. Жаботин

Преображенська церква
1738р.
Корсунь-Шевченківський р-н
с. Кірове

Церква Вознесіння
Господнього 1882р.
Смілянський р-н
с. Костянтинівка

Церква
Корсунь-Шевченківський р-н
с. Кошмак

Церква св. Параскеви
Уманський р-н
с. Максимівка

Церква св. Юрія
1907- 908рр.
Звенигородський р-н
с. Мизинівка

Церква Покрови XIX ст.
Смілянський р-н
с. Мельниківка

Церква св. арх. Михаїла,
1845р.
Кам'янський р-н
с. Михайлівка

Земська лікарня 1894р.
Черкаський р-н
с. Мошни

Церква св. Миколи
Золотоніський р-н
с. Набоків

Церква
Шполянський р-н
с. Надточівка

Церква Різдва Пресвятої
Богородиці
Черкаський р-н
с. Нечаївка

Миколаївська церква,
остання чверть XIX ст.
Золотоніський р-н
с. Орловець

Церква Вознесіння XIX ст.
Монастирищенський р-н
с. Петрівка

Церква
Чигиринський р-н
с. Полуднівка

Церква 1709р.
Канівський р-н
с. Прохорівка

Церква св. Трійці 1761р.
Уманський р-н
с. Пугачівка

Церква Пр.Богородиці
1796р.
Кам'янський р-н
с. Ребедайлівка

Миколаївська церква,
1911р.
Золотоніський р-н
с. Скориківка

Церква св. Параскеви
Уманський р-н
с. Собківка

Церква Іоанна Богослова
1885р.
Звенигородський р-н
с. Стебне

Миколаївська церква
кін. XVIII ст.
Чигиринський р-н
с. Стецівка

Церква Св. Трійці 1864р.
Смілянський р-н
с. Сунки

Церква св. Івана Богослова
кін. XIX - поч. XX ст.
Катеринопільський р-н
с. Суха Калигірка

Церква св.Дмитра
Солунського 1822р.
Смілянський р-н
с. Тернівка

Миколаївська церква
поч. XX ст.
Черкаський р-н
с. Тубільці

Михайлівська церква
м. Умань

Церква Петра і Павла
Золотоніський р-н
с. Хлистунівка